

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Спорт

Спорт

Спорт

2005 сыл
Олуһуну ый
15 КҮНӨ
ОЛУУРУННУУХ
№ 18
(9235)

ОДЬУЛУУННА – МАДЬЫНЫЛАР ТҮҮҮЛГЭЛЭРЭ

Аспыт-кавалера бийиги улуустугар республика таһымнаах улахан дыһаллар буолан аастылар. Олоргон биридэстэринэн Одьулуун нэһиликтэр оҕолоро, эр дьонго уонна ветераннарга ыһылыбыт мас тардыһытын турнира буолар. Республика сага тахсан эрэр спортсменнарын, иккигик билибит мадьыныларын үлүгүт түһүлгүн улуустугар мас тардыһытыгар 15 спорттун маастардара, бу көрүгү республикатааҕы уонна улуустааҕы федерациялара, Одьулуун нэһиликтин дыһалтата тэрийдилэр.

Мас тардыһыта сахалыы айылгылааһын элбэх көрөөччүгү урут-уруктаан тардар. Калинин спортсменнар тас кестуу, маастарыстыба да өттүнөн туспаннар саамай билилээх көрүгүнөн буолла. Бу улахан күрөк 15 хамаанда, 182 киһи кэлэн кытты-ыны ыллылар. Кыра бөһүөлэк спортсменнарынан аат ааттаан кэлбит фанаттарынан туолла. Илин эгэр улуустары таһынан Намтан, Дьоккуускайтан, Хагастан, ыраах Өймөкөөнтөн кытта кэлэн күрөс бийдыастылар.

Чурапчы улуутугар бу түрүт соннууубут атабар турарыгар, сайдыыны ыларыгар олук уурсубут уолаттарбыт элбэхтэр. Киһилэр ахсааннара күн бүгүн 15 буолан турар. 1990 с. Николай Попов, 1991 с. Григорий Барашков, 1992 с. Степан Алексеев, Павел Саввин, 1995 с. Иннокентий Макаров, Николай Барашков, 1996 с. Николай Быганов, 1997 с. Павел Литкин, 1998 с. Иван Понсеев, 1999 с. Вячеслав Логинов, Лука Попов, Александр Снецов (Васильевич), В.Слепцов, 2000 с. Александр Симцев (Калитоневич), Федор Иванов мас тардыһытыгар Саха Республикатын спорттун маастарын нурматын толорбуттара. 16-с маастарга Одьулуунтан Анатолий Ефремов аата киирдэ, борт сотору киһи дастабырыаһынын ылаахтаах. Билигин бу көрүгү улахан сэнээрини ылан Россия таһымнаах таһыста. Саас муус устар 15–17 күнүгүгэр Москва куоракка мас тардыһытыгар Россия аһаас чемпионатыгылааһы турар. Мадьынылар кэккэлэрэ хаҥаан, географиялара кэҥээн иһэр, сахалар түрүт соннуу-бүт сайдым улахан

лаабынай инженер И.И.Попов, профком председатели Ф.Тимофеев, И.Андреев буолбуттара. Иккис турнирбытын 1994 с. ыһылы-пыт. Бу күрэхтэһилэртэн И.Иванов (Ламбала), П.Прокотьев (Оско), А.Снецов, С.Хатылаев, П.Стрекаловский үүнэн тахсыбыттара. Чурапчытан Г.Барашков, С.Алексеев курдук эдэр уолаттар сана суураан буолан киирбиттэрэ, — дьээн бу турнир кылаабынай секретарынан үлэһин олорон аҕан кэлсэтэ.

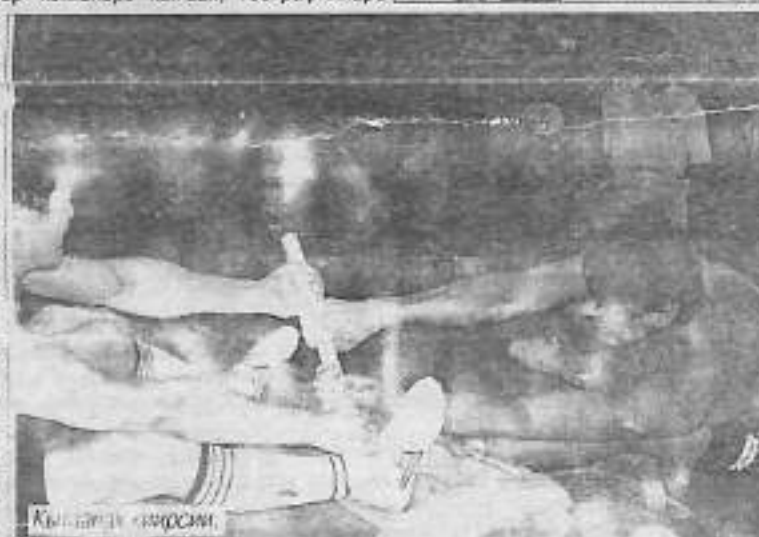
Күрэхтэһи кылаабынай судуйатынан билигин Томпого олорор спорт маастара П.В.Колодезников үлэстэ. Бу турнирга 1988–1990 сыллаах түрүк оҕолор кытыннылар. Мас тардыһытын тренердэра билигин хас нэһиликк айы кэриэтэ бааллар, онон

Улахан дьон сэттэ ыйааһынга күөн көрүстүлэр. Манна республика биллэр спортсменнара А.Башнев, В.Шарин, П.Саввин, И.Белолобский, Н.Дьяковон кэлэллэрэ эрдэгтэн билибитэ, онон күүтүлүбүтүн курдук “тоң маһы тосту тардар” күрэхтэһи, дьэ, манна буолла. Сааһа олорор дьон “мадьар” киһилэригэр уксан арыт сүүһүн өрө хаһытыыллар, арыт хотторон ыһытаһаллар. Биртэн-бир күүстээх, биригэн-бир чулуу. Сун тиити тууруоран кэ-биспит курдук күлү-ыйы буалур улахан көрүгүтээх, 120 кг ыйааһынаах Валентин Беликов дьон нууна бухатыра кэлбитин бийиги уолаттарбыт “киһилээбиттэр”. Абсолютнай көрүгүгү 74 кг эрэ ыйааһынаах ЧГФКСИ студена Петр Алексеев ыһылы-тардан ыһыта көрүгүгү да астык этэ. Кыайылаахтары кытта биридэһилээн билиһиннэрдэхтэ манна: 56 кг ЧГФКСИ студена Александр Слепцов чемпионнаата, эмиз институт студена Дмитрий Неустров иккис, Өймөкөөнтөн Александр Винокуров үлүс буоллулар. 62 кг СГУ-тан Егор Кудрин, Өймөкөөнтөн Алексей Скрыбский, ЧГФКСИ студена Александр Егоров үс ба-стыннарынан ааттанылар.

68 кг ЧГФКСИ студена Александр Егоров бастаа. Ми-хаил Петров иккис буоллулар. Мэнэгтэн Александр Федоров үлүска таһыста. 74 кг ыйааһынаахтарга ЧГФКСИ студена Петр Алексеев кыайылааһын буолла, Тааттатан Василий Варла-мов иккис, ЧГФКСИ-гэн Николай Архипов үлүс миэстэлэргэ ти-гистилэр. 82 кг таджик хааннаах Ренат Топеубаев (Мэнэ-Хангалас), Иван Белолобский (Дьоккуускай) күүстээх психоло-гическай атаахтын хаана да хамсаан көрбөккө чистээхтик ту-луйан, иккис миэстэгэ тэбэн чемпионнаата. Бу ыйааһынга ЧГФКСИ студена Денис Заболоцкий үлүс буолла. 90 кг Намтан Николай Дьяковон эрэлээхтик бастаата. Бэйэбит уолбут, ЧГФКСИ мас тардыһытыгар отделениетин старшай тренера Сергей Смирников иккис, Тааттатан Дмитрий Попов үлүс бу-оллулар. 90 кг үлүс ыйааһынаахтарга эмиз тыҥааһынаах ки-

Чурапчы улуутун мас тардыһытыгар спорттун маастардара.

Кылаах күүсүмү.

И.Белолобский (Дьоккуускай) Р.Топеубаевка (Мэнэ-Хангалас) психологическай атааха оҕорор.

иһиһи түмүгэр Анато-лий Башнев (Амма) бастаата, Томлоттон Петр Саввин иккис, Ва-лентин Беликов үлүска тигистилэр.

Ветераннар түөрт ыйааһынга күрэхтэ-стилэр, 65 кг Ары-лаахан сыйдыар би-ир дойдулаахтыг Фед-от Пугачев чемпио-наатын ылла. Инно-кентий Заровняев (Томпо) иккис, Ми-хаил Попов (Амма) үлүс буоллулар. 75 кг а-малар бири ааттаах-тара Афанасий Вла-димиров тэҥнээрин булбата, Петр Стре-каловский (Таатта)

иккис, Томлоттон Николай Кузьмин үлүс миэстэлээх призерда-рынан ааттанылар. 85 кг ыһыс чэрэ барар ырымылаах, келүүн түгэр түбүктээх тардыһы түмүгэр Одьулуун орто ос-кулатын физкультурба учуугала, мас тардыһытын аһаабыт пропагандаһа, бу күрэхтэһи кыттарын таһынан сүрүн тэрий-эччи быһытынан суурбүт-көппүт Анатолий Ефремов кыайы-лааһын тахсан бири дойдулаахтарын уартэ. Намтан сыйды-ар Юрий Зверстов иккис, Дьоккуускайтан Николай Софронов үлүс буоллулар. 85 кг үлүс ыйааһынаах ветераннарга Дьокку-скай бэрэстэбинтэлэ Владимир Шарин бастаата, Чурапчытан Лаурентий Кычкин иккис призер аатын ылла, Томлоттон Алек-сандр Скрыбский үлүс миэстэгэ тигистэ. Кыайылаахтарга турнир хаһааһытара, спорт маастардара бэйэлэрэ олохтообут биригистэрэ, грамоталар туттарылынылар.

Улуустан аан бастааһын маастар нурматын толорбут бири дойдулаахтыг Николай Николаевич Попов көрсөн саҥааһын түһүрүн кылааһык кэспириттэр көрдөстүм. — Аан бастаан мас тардыһыта көрүгү быһытынан 1978 с. Мамаары спартакиадаһыгар киирбитэ. История кэспирин-нэн, бийиги оройуонмуттан бу спартакиада призеруөн Одьулуун нэһиликтин олохтооҕо И.Е.Карпов буолбут. Ол кэ-лэнтин худуоһунуук Р.М.Пинигин, Н.Н.Аммосов, Н.Н.Решет-ников кытта сыйдыбыттара. Мин 1978–1983 сс. СГУ-га үрэнэ сылдьан бу көрүгү кытта билсибитим. Виктор Нико-лаев (Хотю), Георгий Цыландин, Николай Софронов, Петр Кривашалин, Роман Назаров курдук мас тардыһытын көбүлээчилэри кытта билсэн-көрсөн, дырыктаан киирэн барбытым уонна күрөк ыларбытым. Студеннар хосптууна, элэстэһинэн, көрүлүүн күрэхтэһэр буолбуттук. 1981 с. Нико-лай Софронов кыайыммын “Кыһыл камус мас” хаһааһына буол-буттабым. Очкулорго көннөрү грамота эрэ туттарар буолаллар. 1989 с. Виктор Николаев (Хотю) кытта сөннөн Дьоккуускай ку-оракка официалнаа улахан республикатааҕы турниры ыһылы-пыт. Оно мин устатан тахса уолу илдьэ киирбитим, бэйэм Федор Де-гтяревы 2:1 ахсаанынан кыайан чемпионнаабытым. Павел Саввин Хотюу кыайан, күүтүгэр күс эбиллэн 1990 с. Мамаары спартаки-адаһыгар Дмитрий Шарин кыайыта.

Онтон Чурапчыга 1987 с. саас А.К.Софронов саалатыгар эмиз официалнаа улахан күрэхтэһи ыһылы-пыт. Бастаа миэстэни Ев-гений Илларионов ылабыта. Бу күрэхтэһилэртэн Мамаары спар-такиадаһын призердара Никита Аммосов, Павел Саввин, Евгений Илларионов, Василий Коркин, Александр Дьяковскай уолда уо-латтар үүнэн-сайдан тахсыбыттара. 1991 с. олохтоох дыһалтатан туруорсан республикага аан бастаан аһаас турнир ыһылы-пыт. Көбүлээчилэринэн “Агропромстрой” начальнига Н.Н.Корякин, кы-

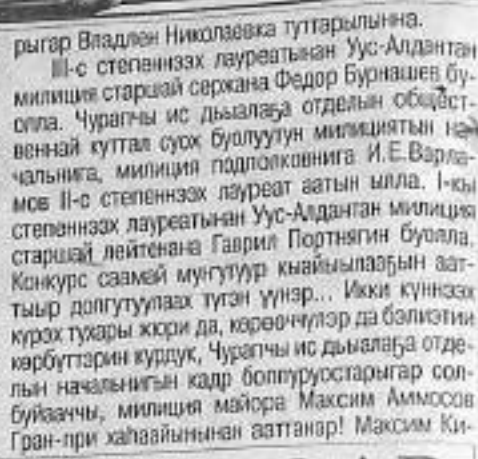
90 кг үлүс ыйааһынаахтар кыайылаахтар урукку абсолютнай чемпион Г.К.Барашков кытта.

үлэ барара хараха тутта бырабыллар. Оҕолор куруутун бэлэмнээх буоланнар быһыы-таһа, маастарыстыба да өттүнөн улахан кы-ттыбыттар. 10 кылаас үөрэнээччилэ маастарга кэлгидатты, урук-кутан дырыктанар савтаах кыһыны 2:0 ахсаанынан кыайар түбү-тэргэ тахсыбыттан оҕолор иннигитин улахан утарысыны оҕору-ктаахтара көстөр. Бийиги улуустугуттан Арылаах уонна Одьулу-ун нэһиликтин, Чурапчы сэлэһинэтин оҕолоро кытыннылар. Оҕолорго түмүк 50 кг ыйааһынаахтарга Петров Геннадий (Ам-ма) бастаата. Одьулуунтан эдэр кээкилбит Сергей Петров иккис миэстэгэ таһыста. Үлүс Егор Дьяковскай (Чуамайыкы) буолла. 55 кг Аммааттан Степан Кузьмин чемпионнаата. Бири дойдулаахтар-быт Моисей Борисов (Арылаах) иккис, Костя Васильев (Чурапчы) үлүс буолан үрдүлүр-көттүлэр. 60 кг Джалов Битя (Таатта) че-мпиионнаата, иккис Афоня Дьяковскай (Мэнэ-Хангалас), үлүс эмиз бу улуустан Павел Бочкарев буоллулар. 60 кг Мэнэ-Хангалас ычча-та Алик Васильев чемпионнаата, уос-аалданнар Ваня Федоров ик-кис, Сена Готсцев үлүс миэстэгэ тигистилэр.

Улахан ыйааһыннаахтарга кыайылааһы быһаарар түгэнтэ таһыста. 68 кг ыйааһынаахтарга улуустааҕы спорттоһе (нач.М.Г.Кожуров) туруорбут биригитин — DVD-плеер туһугар алта киһи күөн көрүбүтүгүн ЧГФКСИ студена Александр Юмашов чахы кылааһын дахастаан ылла. Улахан ыйааһыннаахтарга урукку абсолютнай чемпионнар Г.Барашков, С.Алексеев уонна И.Макаров автомат-сааны туру-ордулар. Сэттэ кыһыны кэнигэр хаалларан мугутуур кыайы-лааһын “Хара мааска” киинэҕэ Г.Десяткин оруолун толорбут Петр Саввин буолла. Ветераннарга олохтоох “Тайга” баһынай хаһааһытыба олохтообут убаһа биригитин Томлоттон Александр Скрыбский ылла.

Ити курдук Одьулуун нэһиликэ бу улахан турниры ыһы-таһыттары көрсөр түбүгэр өрө оруулан олордо. Бири да табы-гана суох түгэни таһаарбаһа ыһылар-чымылар тийэ барытын толкуйдаан тэрийбит нэһиликк дыһалтата (баһылык Л.В.Ефремо-ва), олохтоохтор атыттарга холобур буолар кыахтаахтар. Күрэх-тэһэччилэр мантан салгыы көрсөр түһүлгүлэрэ элбэх. Ол курдук киилэри олунуу 18–20 күннэригэр Хагас бөһүөлөгэр “Комус мас” республикатааҕы турнир, күлүн тутар 18–20 күннэригэр Не-ронгри куоракка эр дьонго, ветераннарга уонна дыһалларга Са-ха Республикатын личнэй-хамаанданан чемпионнаа күүтэлэр.

Оксана ЖИРКОВА.

Е. ЛУКИНА, С. СТАРОСТИН,
тыл, педагогической ұла ветераннара.

ЧУРАПЧЫ ЭДЭР СААҢА

Ыччааха амаллаах таһаары

Сахабыт сириҥ килбэйэр киинигэр, Дьоккуускай куоракка Чурапчы улуустаттан үөрэх араас салааларыгар үөрэнэ сылдьар ыччаттарбыт түмсэн "Хатыҥ чаран" диэн общественнай түмсүүнү тэриимиттэрин истибиллэп ыраатта. Бу үтүө хамсааһын уостан, симэлийэн хаалбакка өссө күүһүрэн, кыабыран, тэтимирэн улуустат ыччатын барытын иилии курдуур, кизг сиргэ дойдуларыттан тэбиичи сылдьар дьонго өйөбүл-тирэх, күүс-көмө буолуо дии саныыбыт.

Ханнык баҕарар түмсүү лидердээх, илээн-сабалаан салаан илдьэ сылдьар киһилээх буоларбына үлэтэ таһаарылаах буолар. Биир үтүө сарсыарда "Сага олох" хаһыат редакциятыгар үөрэн-көтөн мичилийэн, кэлсээн-ипсээн эдэр киһи киирдэ. Байэтин билиһиннэрэн, ыйытылларбар хап-сабар хоруйдуур киһи буолан биэрдэ. "Аатым — Алексей Филиппов, СГУ Саха салаатын II курсугар үөрэнэбин, "Хатыҥ чаран" түмсүү председателибин", — диэн билсиппи тылларыттан кэлсэтиибит сабалланна.

— Чурапчы ыччата 1998 сыллаахтан сабалаан түмсүү тэриээн барбыта. 2002 с. "Хатыҥ чаран" ыччат общественнай түмсүүтэ юридическэй өттүнэн регист-

"ХАТЫҢ ЧАРАН" ЛИДЕРЭ — АЛЕША ФИЛИПPOB

рацияламмыта. Ааттанан-суолланан, устааптанан, председателлэнэн үлэтин-хамнаһын сабалаабыта. Председателинэн СГУ исторической факультетын студена Коля Дьяконов талыллыбыта. Аһыйах сыллаахыта Чурапчы ыччаттара баарбыт-суохпут билибэккэ сылдьыбыт эбит буоллахтына, билигин "Хатыҥ чаран" диэн тыллары иһиттэхтэринэ киһи барыта чурапчылары саныы түһэр. Бу саваскыттан мин председателинэн талыллан үлэлиҥ сылдьабын.

Алексей эһиги түмсүүгү сүрүн сыала-соруга тугуй?

— Сүрүн сыалбыт-сорукпут — Дьоккуускай куоракка үөрэнэ сылдьар Чурапчыттан төрүттээх студенилар, эдэр специалистар уонна улуустат дьаһалтатын кытта ыкса сибээһи тутуу, патриотическэй санааны бөдөркөлүү, улуустаттаттан үрдүк квалификациялаах специалистар үүнэн-сайдан тахсалларыгар өйөбүл-тирэх буолуу. Студенилар талааннарын арайалларыгар, сайыннаралларыгар көмөлөһүү. Түмсүүбүтүгэр ким бадалаах барыта сылдьар, кими даҕаны күүспүтүнэн күйөбүтүбүт. Студенилары эрэ кытта буолбатах, үлэһит ыччаттары кытта эмиз сибээстээһибит. Нэдиэлэ аайы түмсэбит, буолаары туар дьаһаллары кэлсэтибит, ким-туох кыһалбалааһын кытта ырытыһабыт.

Ааспыт сылга эһиги нөҥүө туох үлэ-хамнас ытытыллына?

— Ааспыт сайын Намска ытытыллыбыт бүтүн республикатааҕы ыччаттар ыһаахтарыгар кыттыны ылбыппыт. Дьоккуускайга баар "Арчы" дьыстик кытта дуоҕабар түһэрсэн хас нэдиэлэ аайы сэрэдэҕэ республика араас улуустарыттан ыччаттар мустубут. Нэдиэлэ аайы учаратынан хас биридди улуус араас темалаах бизнэрдэри тэрийэр. Ол курдук, ахсынны 8 күнүгэр "Арчы" дьыстигэр Чурапчыттан төрүттээх I курс студениларын сүрэхтээһин киһэтин тэрийэн ытытыбыт. Тохсунуу 16 күнүгэр СГУ Сыһыалаҥ киинигэр республика ыччатын түмсүүлэрэ бары "Добродоһуу бизнэрин" тэрийбиппит. Күһүк икки нэдиэлэ устата Сэргэлээх уопсайдарын кэрийдибит, Чурапчыттан сылдь-

ар студенилары кытта көрүстүбүт. Ол түмүгүнэн көрдөхкө, билигин улуустаттаттан дьынэр элбэх студент уопсайынан хааччылыбыт эрэри, уопсай общественнай олоһор, студсовет үлэтигэр кыттыылары мөлтөх собуус эбит. Маны тэҥэ орто үөрэх кыһаларын уопсайдарыгар сырыттыбыт, студенилары кытта көрүстүбүт. Орто үөрэххэ үөрэнэр оҕолор: "Хатыҥ чаран" түмсүү үрдүк эрэ үөрэхтээхтэри өрө тутар", — диэн санааларын эттилэр. Кырдык ити баар суол. Ону быйылгыттан туоратарга былааннаабыт. Биир улуустан иитиллэн тахсыбыт оҕолор атааннаспакка, арах-сыбааха түмсүүлээх буоллахтына табыллар.

Ииникитин туох былааннардааххыты?

— Олунньу 23-24 күннэригэр Чурапчы оройуона тэриллибитэ 75 сылынэн сибээстээн Дьоккуускай куоракка улахан хабааннаах дьаһал ытытылаары туар. Баһылык И.Н.Аммосов студенилары кытта көрүһүтүтэ күүтүлүр, 24 киһиттэн туар састааптаах делегация быһытынан ыччат министригэр киирэ сылдьахтаахпыт (билигиттэн икки оҕо), телемарафонга кыттыны ыһаахтаахпыт. Кулун тутар 19-20 күннэригэр профориентационнай, концертнай программалаах, спортивнай күрөхтэһиилээх, шоу-дискоотекалаах Чурапчы сэлээннэтигэр кэлэри сылдьабыт, оҕуола үөрэнэ-эччилэрин кытта көрсөргө былааннаабыт. Аны савс быйыл үөрэхтэрин бүтэрэр оҕолору чиястээһин, вакансиялар дьаарбанкаларыгар, ыһааха кыттыны, сайынгы кэмгэ стройтэһэрээтэри тэринии, каникул кэмигэр сэрби ветераннарыгар көмөлөһөн үлэстээһин былааннаар.

Түмүккэ улуустат ыччатыгар тугу баҕарыан этэй?

— Дойдуларын түһүгэр үөрэнниһэр, үлэстэһиннэр. Ииникити бэйэбит илиитиһигэр сытар, хайдах үөрэнэрибиттэн, үлэлирибиттэн барыта тутулуутаах.

Билигин улуустаттаттан маньык өйдөөх-санаалаах, үөрэхтээх, ииникити толкүйдүү эдэр дьон үүнэн эрэллэрэ харахсэбиллээх.

Г.ГОВОРОВА.

Олунньу 14 күнэ - Тапталлаахтар күнүрэ

ТАПТАЛА - ОЛОХ ТАНАРААНА

"Таптала суох, олох суох" диэн сөпкө да этиллэр. Киһи бу орто таптала олох олоһорун тухары таптал элбэх ырыада ыланар, хоһоонго хоһуллар. Таптал диэн "тап" уонна "тап" диэн тыллартан үөскээбит. Ол эбэтэр элбэх киһиттэн биир эрэ киһини таба талан ыл диэн этиллэр. Таптал олус диир эйиһи буолар. Бу эйиһиттэн тахсар сылаас-истинг сыһаан, хардарыта ытыктаһы, өйдөһүү, харыстаһы, үлэстэх дьыа көргөн уолан оҕо. Бастаан киһи киһини хараһынан хайгы көрөн, чугастык билсэн, кэпсэтиэн баҕарар. Оттон аны сүрэхтэринэн сөбүлэһэн, көрсөллөрө элбээн, таптал кутаз уотугар ыллараллар. Өйдөһөр, өйөһөр, тапталар истин дьон буолалларын туоһулаан, олохторун холбуур суолга киирэллэр. Дьэ, онтон улахан тапталтан ырыа-аан киһи күн сирин көрөр. Салгыы бу дьон эрэллээх, эйэлээх дьыа көргөн буолан олохторун суолун холбосол олоһоллор. Күүстээх, умуллубат, уоктаах таптал үлэстэрин тухары киһилэри арыадылар. Ол эрэри табыллыбатах таптал диэн эмиз үтүс буолааччы. Холбуур, суорун Омоллоон "Аанчык" кэлсээнитэр Аанчыктаах Мыычаар тапталлара кээтэр, умайан уостар дьылҕаланар. Киһилэр олохторун холбоон биригэ олоһоллор эрэри, Мыычаар ийэтин тылын истэн, бу кэра-нарын тапталы "бэйэтин илиитинэн" суох ыгорор, Аанчылы быстах дьылҕалылар. Мыычаар кэнники өйдүүр Аанчыгын хайдах курдук таптырын, ийэтин тылын сыһаа истибитин. Табыллыбатах таптал кэмсиниллээх буолар.

Ити курдук, бу орто дойдуга араас тапталлар бааллар. Ол иһин таптыыр истин доһоргун үтүс элбэх киһиттэн таба талан ылан, харахыт харатын курдук харыстаан, таһара курдук бөбөйдөһөн! Таптал диэн олус намчы-уяан эйиһи буолар. Биир кыра албас инниттэн, кыра кэм иһигэр умуллан-уостан хаалыан сөп.

Мотэ АНДРЕЕВА, Чахыр.

Сага сабалааһын

САХАЛЫЫ САҢАРАР "САРДАҢА" РАДИО

Олохпут күн-түүн аайы сайдан иһэр, Чурапчы сэлээннэтигэр хас даҕаны сага сабалааһынар олоххо киирдилэр. Олортон биридэстэрэ — "Сардаҥа" радио буолар. Сарсыарда 8 чаастан түүн 12 чааска диэри тохтоло суох сахалыы саҥарар, сайаҕас ырыалары быыстала суох тыаһаттар радионы оҕоттон оҕоньорулар тийэс сэнээрэн истэр буоллулар. Бу сага сабалааһыны чааһынай предпринимателлэр Марианна Гурьевна уонна Иннокентий Николаевич Новгородовтар төрүттээтилэр.

"Сардаҥа" радио хайдах быһыылаахтык үлэлирин, туох былааннардаахын билэри Марианна Гурьевна кытта көрсөн кэлсэтиб. Киһи теһе даҕаны үлэтин үтэнигэр олоһор миэҥэ бириэмэ аһаан, радио тутуунан үөрэ-көтө кэлсээтэ.

Радио аһар санаа хаһан күүдүйбүтэй?

— 2003 с. компьютернай салон аһан баран инникитин радио үлэстэр санаабыт көннөрү баҕа санаа быһытынан сылдьыбыта. Оттон дьыннээхтик үлэстэ киһиригэр быйыл сайынгыттан сабалаан ылсыбыппыт. Сага Дьыл бырааһынныһын көрсө дьон-сэргэ үөрүүтүн үкээстэри радиобит манһайгы биригитэ ахсынны 29 күнүгэр кизг араҕаа тахсыбыта.

Үлэһиттэргитин хайдах быһыылаахтык талан ылыгыт? Ди-джейгэ туох ирдэбиллэр туралларый?

— Аан бастаан "Сага олох" хаһыаха анкета бөтөтүтүтүтүт. Онно тутта сэнээрээччилэр көстүбүттэр. Ол кэннэ үлэһитин сабалаан баран радионан күн бүтүһүгэ диэри үлэһиттэргэ наадыларбытын биллэрэ олоһобут. Үлэстэ киһиригэр саҥаларын-ингэлэрин, теһе билилээхтэрин, тирээн кэлбит ырыахаттарын хайдах аһарыналларын, нууччалыттан сахалыы тылаастыылларын көрөн баран ылабын. Билигин уопсайа 4 ди-джейдээхтэрин: биир уол, үс кыыс. Бары эдэрдер, үлэһит бадалаахтар, элбэх сага идеялардаахтар. Үлэһит бадалаахтары билигин үөрэ көрсөбүт. Ол курдук ааһыт өрөбүлгэ гимназия оҕолоро кэлэн күнүс биир чаас устата бэйэлэрэ балэмнээбит биригитэрин ытан, үөрэн-көтөн, астынан бардылар.

Ырыаанан, музыканан хааччылыгыт хайдаһый? Олохтоох ырыаһыттартан кимнээх хомуруунуһуктара биридмилээн ырыалара баарый?

— Радио долгуннарыгар тыаһыыр музыка барыта компьютерга килсэриллиб. Соторутааҕыта Дьоккуускай куоракка киирэ сылдьан сага тахсыбыт сахалыы ырыаанан хааччылыгыта Бүккэ Ботуруоп студиятын кытта дуоҕабар түһэрсэн тахсытыбыт. Онон инникити өтүгүр сахалыы ырыаларыттан "Виктория" радиоттан хаалсыбат инникити диэн эрэллээхпит. Ону таһынан Сага Дьыл радиоттан Ханаласка баар "Майа долгуннара", Уус-Алданга баар "Дуораан" радиостанцияларга сылдьан, оһыт атастаһан кэлбипит. Хардарыта ырыаларбытын ылыстыбыт.

Олохтоох ырыаһыттартан Анна Барашкова, Николай Сибиряков, Константин Горохов, Варя Пудова — бий Кыһа, Мистер Вальтер уонна Айыллаана, "Алиса" оҕо образдары аһамбын ырыалара бааллар.

Күннэстэ, нэдиэлэ ахсын тахсар ханнык рубрикаларданыгыт?

— "Ырыата бэлэхтэ", "Хит-парад", "Анекдоттар", "Таабырыннар" — бу рубрикалар билигин долгуммутугар олохтоохтук киирдилэр. Күнүс 11 чаастан 12-гэ диэри аһа састаахтарга аналлаах ырыалары холбуубут, нэдиэлэстэ түөрт сарсыарда 9.30 — 10 чааска диэри истэччилэригэр босхо эбэрда биригитэрин сэл.

Нэһиликэннээхтэ туох өҥөлөрү оҕоробут уонна төлөбүр хайдаһый?

— Истинг тыллаах эбэрдэри тирдэбит. Төлөбүр чааһынай дьонго 70 солк., тэрилтэстэ — 120 солк. Биир эбэрда күнүгэ үстэ этиллэр: кизгэ 5, 7 уонна 9 чааска. Биллэрин тылыттан тутулуутаах. Чааһынай дьонго биир тыла 4 солк., тэрилтэстэ — 7 солк. Биллэрин күнүгэ сэттэтэ ааһыллар. Маны таһынан сүтүктээхтэртэн кирибит биллэрини босхо таһаарабыт. Метеостанцияны кытта дуоҕабар түһэрсэн, чаас аайы күн-дьыл туругун билиһиннэрбип.

Студиябыт бастакы ыалдыттарынан кимнээх буоллуларый?

— Биир дойдулаахпыт, суруйааччы, "Сир тыһа" киһи дьылбата" киһигэ авторэ Н.И.Слепцова — Сылык, "Сага сирэ" хаһыат тыа хаһаайыстыбатын отделын савиэдирээһэ В.М.Никифоров аан бастакы ыалдыттарынан буолбуттара. Ол кэннэ эмиз биир дойдулаахпыт, Саха сирин эстрадалыгар кизгитик билибит Рустам Хон кэлэн аһаҕас эфиргэ ыалдыттан, истэччилэригэр болгустуостарыгар эппиттэн, ырыаларын бэлэхтээн барбыта. Соторутааҕыта "Сахалыы Виктория" ди-джей Стас Носов кэлэ сырытта, араас музыкальнай заставкалары оҕорон хаалларда.

Ханнык баҕарар сага сабалааһынга итэҕэс-быһаҕас, кыаттарбат өрүт баар буолааччы. Эһиги туох ырыахаттары көрүстүгүт, истэччилэргит санааларын атастаһаллар дуо?

— Билигин радиобит дьынэр, нууччалыы эттээх "развлекательнай уонна музыкальнай" өртүтээх. Истэччигэ информацияны, сонуну тирдирин өттүнэн билигин мөлтөх собуустат. Оттон бу итэҕэс инникитин туоратылыа диэн эрэллээхпит. Аны туран радио эдэр ыччаага эрэ аналлаах курдук дииллэр. Кырдык, радионы үкээтэр дьон истэллэр. Бу эмиз үчүгэй өртүтээх — оҕолор кизгэ өтүгэр көннөрү улуусааҕа хаамаһтарынааҕар, ичигэс дьыа олоһор радио истэр буоллулар. Ыччаттар, оҕолор билигин ооньууларбыт саамай көхтөөх кыттааччылары буолалларыттан билигин үөрөбүт.

Ииникитин туох былааннардааххыты?

— Биридди ди-джей анал рубрикаларданыахтара. Ол курдук, "Эдэр хаһаайкаҕа субэ", "Ситиһи кистэлэҥэ", оҕолорго аналлаах биригитэр баар буолуоктара. Билигин радио үлэтин-хамнаһын ордук оҕо-аймах сэнээрэр. Ол иһин сайын, каникул кэмигэр оҕуола оҕолоруттан саҥалаах-ингэлээх өттүттэн талан үлэстээн көрүөхтүн баҕарыан. Улаатан эрэр оҕолор билигин сага идеялардаахтар, музыка да өтүгэр тыппалаахтар. Аны долгунга тахсар хаачыстыбабыт тулсарыгар үлэстээхпит. Станциябыт антеннатын кыһынгы кэмгэ туруорбут буоламмыт, дьыаттан эрэ кыратык үрдүк туар. Халлаан сылыыдаһына сиртэн 25 м үрдүккэ туруохтаах. Онук үрдүрүтүтэтигэр хабар эргимтэбит теһе улаатарын сатаан эгэр кыабым суох. Оннооҕор билигин Хатылыга, Балтонгоҕо, Одьулуунга, Төлөйгө сорох ыларлар хабаллар үһү.

Түмүккэ хаһыат нөҥүө истэччилэргэр тугу тирдизгэ этэй?

— Ханнык баҕарар сага сабалааһын өйүүр дьоннордөөх буоллаһына атаһар туар. Онон Чурапчы олохтоохторугар "Сардаҥа" радио эрэллээх истэччилэргэ, соботохсуйбут кэмнэригэр сэргэхсийэр доһордо, суһал иһитиннэримлэри кэмгэр таһаарар атаһарга буолуо диэн эрэллээхпит.

Кырдык даҕаны "Ойуурдаах кутбаах охтубат" диилэрини бу сайдыы биир сага көрүгүн өйөбөтүтүтүт, өйдөөхтөхтүтүтүт эрэ Чурапчы радиота сайдар суолга киирэр кыахтаах.

Галина ПОЛУСКИНА.

Автор суругтар этиллэр санаа
редакция позициятыгар мэлдэн сөп түбэхэр
буолбатах. Сурукка ыйылар чакчылар
кырдыктаахтарыгар эппиэтинэни
автор тус бэйэтэ сүгэр.